

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia śródrocznej i rocznej oceny klasyfikacyjnej z Wosu

Klasa 4

Temat	Wymagania na ocenę dopuszczającą	Wymagania na ocenę dostateczną (wraz z wymaganiami na ocenę dopuszczającą)	Wymagania na ocenę dobrą (wraz z wymaganiami na ocenę dostateczną)	Wymagania na ocenę bardzo dobrą (wraz z wymaganiami na ocenę dobrą)	Wymagania na ocenę celującą (Wraz z wymaganiami na ocenę bardzo dobrą)
Wymagania niezbędne do uzyskania śródrocznej oceny klasyfikacyjnej					
IV. Integracja europejska					
1. Geneza integracji europejskiej	– wyjaśnia pojęcia: <i>integracja europejska, kultura antyczna, praojcowie</i>	– wyjaśnia pojęcia: <i>Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG), pauperyzacja, traktat</i>	– charakteryzuje najważniejsze akty prawa pierwotnego – przedstawia kalendarium	– charakteryzuje znaczenie najważniejszych traktatów procesu integracji	– na podstawie schematu <i>Filary współpracy Unii Europejskiej ustanowione</i>

	<p><i>zjednoczonej Europy, deklaracja Schumana, Europejska Wspólnota Węgla i Stali, traktaty rzymskie, Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG), Europejska Wspólnota Energii Atomowej (EWEA, potocznie Euratom), układ z Schengen, Jednolity akt europejski, traktat z Maastricht, Traktat o Unii Europejskiej (TUE), Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (TWE), traktat nicejski, traktat lizboński, Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)</i></p>	<p><i>o fuzji (podpisany 8.04.1965 r.), Zgromadzenie Parlamentarne, Jednolity akt europejski z 1986 r., Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy</i></p> <p>– wskazuje kulturowe i historyczne podwaliny jedności europejskiej</p>	<p>rozszerzania się wspólnoty europejskiej</p> <p>– na podstawie schematu <i>Kształtowanie się głównych organów Wspólnot Europejskich i instytucji Unii Europejskiej</i> analizuje ewolucję zmian struktury głównych organów i instytucji WE i UE</p> <p>– na podstawie źródła kartograficznego <i>Etapy rozszerzania UE</i> przedstawia kolejne etapy zmian w strukturze EWG i UE w latach 1958–2020</p>	<p>europejskiej</p> <p>– analizuje informacje na temat przyczyn niepowodzenia procesu ratyfikacyjnego Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy</p> <p>– na podstawie tekstu źródłowego <i>Deklaracja Schumana (9 maja 1950 r.)</i> wskazuje, jakie działania podejmowała Francja w służbie pokojowi i ocenia ich wagę; podaje, o jakich zadawnionych antagonizmach między Francją a Niemcami myślał Robert Schuman oraz wymienia pięć</p>	<p><i>traktatem z Maastricht</i> dokonuje analizy współpracy w UE w ramach trzech filarów</p> <p>– analizuje proces występowania Wielkiej Brytanii z UE oraz wskazuje, jakie zjawiska społeczne i polityczne doprowadziły do negatywnego wyniku referendum z 2016 r.</p>
--	---	--	---	--	--

				powodów powstania wspólnoty węgla i stali	
2. Instytucje Unii Europejskiej	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Traktat o Unii Europejskiej (TUE), Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), Traktat Lizboński, Rada Europejska, Rada (Rada Ministrów lub Rada UE), Parlament Europejski, Komisja Europejska, Trybunał Sprawiedliwości UE, Trybunał Sprawiedliwości, Sąd (I instancji), Sąd do spraw Służby Publicznej, wykładnia prawa, Trybunał Obrachunkowy,</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>grupa trzech państw (tzw. trio), Rada do Spraw Ogólnych, Rada do Spraw Zagranicznych, Rada do Spraw Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu, Rada do Spraw Konkurencyjności, Rada do Spraw Rolnictwa i Rybołówstwa, Rada do Spraw Gospodarczych i Finansowych, Rada do Spraw Środowiska, Rada do Spraw Transportu, Telekomunikacji i Energii, Rada do</i></p>	<p>– przedstawia funkcje Parlamentu Europejskiego</p> <p>– charakteryzuje zadania najważniejszych organów Unii Europejskiej</p> <p>– przedstawia zadania Europejskiego Banku Centralnego i Europejskiego Systemu Banków Centralnych</p> <p>– wyjaśnia legitymizację Rady Europejskiej i Parlamentu Europejskiego</p> <p>– na podstawie źródła</p>	<p>– charakteryzuje kompetencje głównych organów Unii Europejskiej</p> <p>– porównuje uposażenia w instytucjach UE z ich odpowiednikami w Polsce</p> <p>– na podstawie tekstu źródłowego: <i>Polska wobec europeizacji systemu politycznego</i> podaje zadania Komisji Europejskiej oraz wymienia czynniki, które ułatwiają i utrudniają skuteczny wpływ</p>	<p>– analizuje mechanizmy funkcjonowania i podejmowania decyzji w europejskich instytucjach</p> <p>– na podstawie źródła <i>statystycznego Grupy polityczne w Parlamencie Europejskim (stan na wrzesień 2021 r.)</i> analizuje i przedstawia największe grupy polityczne w Parlamencie Europejskim oraz te, w których działają polscy eurodeputowani</p>

	<p><i>Europejski Bank Centralny (EBC), Europejski System Banków Centralnych (ESBC). Eurosystem, zasada równowagi instytucjonalnej, zasada ram instytucjonalnych, zasada lojalnej współpracy, Wysoki Przedstawiciel do spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa</i></p> <p>– omawia funkcje Rady UE</p>	<p><i>Spraw Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, Rada do Spraw Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Ochrony Konsumentów, Komitet Stałych Przedstawicieli (COREPER), organy przygotowawcze (komitety i grupy robocze)</i></p> <p>– wymienia trzy siedziby Parlamentu Europejskiego w Strasburgu, w Brukseli i w Luksemburgu</p>	<p>ikonograficznego – rysunku satyrycznego – wyjaśnia problem, na który zwraca uwagę jego autor oraz proponuje dwa sposoby, dzięki którym można przeciwdziałać temu problemowi</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega szczególna pozycja Rady Europejskiej</p>	<p>państw na Komisję Europejską</p>	<p>– dokonuje analizy struktury sądownictwa Unii Europejskiej</p>
<p>3. Prawo Unii Europejskiej</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>zasada solidarności, zasada subsydiarności, zasada proporcjonalności, zasada supremacji, zasada skutku</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>prawo legacji, odpowiedzialność kontraktowa (umowna), odpowiedzialność deliktowa, implementacja,</i></p>	<p>– wymienia i charakteryzuje akty prawa wtórnego UE</p> <p>– na podstawie schematu <i>Procedura przyjmowania aktów ustawodawczych</i> przedstawia zwykłą</p>	<p>– analizuje źródła prawa UE</p> <p>– na podstawie tekstu źródłowego <i>Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej</i> przedstawia zwykłą</p>	<p>– analizuje i ocenia mechanizmy decyzyjne w Unii Europejskiej</p> <p>– dokonuje analizy traktatu lizbońskiego pod kątem realizacji zasad pomocniczości,</p>

	<p><i>bezpośredniego, prawo pierwotne pisane – prawo traktatowe, zasady prawne, zwyczaje prawa europejskiego, prawo sędziowskie, akty prawa wtórnego, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, formuła jednomyślności</i></p>	<p><i>transpozycja, EUR–Lex, zwykła procedura prawodawcza, procedura uproszczona, lobbying, zwykła większość, większość kwalifikowana, zasada podwójnej większości, mniejszość blokująca, wzmocniona większość kwalifikowana</i></p> <p>– omawia hierarchię aktów prawnych w UE</p>	<p>procedurę ustawodawczą w UE</p> <p>– przedstawia zasady stanowienia prawa w UE</p>	<p>procedurę prawodawczą</p>	<p>subsydiarności i solidarności</p>
<p>4. Gospodarka Unii Europejskie</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>współpraca gospodarcza, Europejski Instytut Walutowy (EIW), polityka makroekonomiczna, budżet UE, procedura budżetowa, Komisja</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>plan Delorsa, Eurosystem, kryteria konwergencji (zbieżności), wieloletnie ramy finansowe UE</i></p> <p>– omawia zasady gospodarki</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegają cztery swobody wspólnego rynku</p> <p>– przedstawia zasady, na których podstawie tworzy się budżet UE</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega unia</p>	<p>– porównuje dochody i wydatki UE</p> <p>– na podstawie schematu <i>Kryteria konwergencji (zbieżności)</i> analizuje, czy Polska powinna</p>	<p>– analizuje zasady stanowienia budżetu UE oraz zasady funkcjonowania wspólnego rynku</p> <p>– dokonuje analizy źródeł dochodów i wydatków z budżetu UE</p>

	<p><i>Europejska, płatnicy netto, beneficjenci netto, wspólny rynek UE, swoboda przepływu towarów, swoboda przepływu osób, swoboda przepływu usług, swoboda przepływu kapitału</i></p> <p>– omawia formy (fazy) integracji gospodarczej w ujęciu tradycyjnym</p>	<p>budżetowej UE</p> <p>– przedstawia procedurę tworzenia budżetu UE</p>	<p>gospodarcza i walutowa UE</p> <p>– na podstawie schematu <i>Procedura budżetowa</i> charakteryzuje proces uchwalania projektu budżetu UE</p>	<p>przyspieszyć, czy też opóźnić wejście do strefy euro</p>	
<p>5. Polityka spójności i inne polityki Unii Europejskiej</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>polityka spójności, Krajowy Plan Odbudowy (KPO), polityka konkurencji UE, polityka ochrony konsumentów, polityki sektorowe, Europejski Rok Dziedzictwa Kulturowego, program Kreatywna</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>wieloletnie ramy finansowe (WRF), Next Generation EU, NUTS, Europejska Sieć Konkurencji (ECN), Europejska Grupa Konsultacyjna ds. Konsumentów (ECCG), Europejskie Centra Konsumenckie (sieć ECC), sieć FIN-NET,</i></p>	<p>– charakteryzuje działalność Unii Europejskiej w polityce spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej</p> <p>– przedstawia politykę sektorową Unii Europejskiej w dziedzinach: kultury,</p>	<p>– charakteryzuje prawa konsumentów w UE w dziedzinie transportu, zdrowia publicznego, produktów leczniczych i wyrobów medycznych oraz bezpieczeństwa</p>	<p>– analizuje i ocenia działalność Unii Europejskiej w wybranej polityce sektorowej (np. kulturalnej, kształcenia młodzieży, badań i rozwoju technologicznego, handlowej, rolnej, transportowej, ochrony środowiska,</p>

	<p><i>Europa, europejskie stolice kultury, Polityka UE w dziedzinie edukacji, program Erasmus+, Polityka UE w dziedzinie ochrony środowiska</i></p> <p>– omawia pięć celów tematycznych polityki spójności</p>	<p><i>ocena oddziaływania na środowisko (OOS), Europejska Agencja Środowiska (EEA), Europejska Sieć Informacji i Obserwacji Środowiska (Eionet), program monitorowania Ziemi (Copernicus), koncepcja Europejskiego Zielonego Ładu, system handlu uprawnieniami do emisji (ETS)</i></p> <p>– omawia narzędzia polityki konkurencji UE</p>	<p>kształcenia młodzieży, badań i rozwoju technologicznego, handlu, rolnictwa, transportu, ochrony środowiska, energii oraz małych i średnich przedsiębiorstw</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega system NUTS</p> <p>– na podstawie źródła kartograficznego określa, czy wszystkie regiony NUTS 2 odpowiadają polskim jednostkom administracyjnym</p>	<p>żywności</p> <p>– na podstawie źródła statystycznego <i>Zmiany udziału najważniejszych obszarów polityki w budżecie UE</i> dokonuje analizy i wyciąga wnioski</p>	<p>energii, małych i średnich przedsiębiorstw)</p>
6. Obywatel Unii Europejskiej	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>prawa i obowiązki w UE, Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Europejski Rzecznik</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Europejski Fundusz Społeczny+, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Fundusz Spójności,</i></p>	<p>– charakteryzuje na wybranym przykładzie, jak są realizowane projekty w ramach funduszy</p>	<p>– porównuje fundusze funkcjonujące w Unii Europejskiej</p> <p>– analizuje, na</p>	<p>– analizuje wzór zamieszczony na stronie:</p> <p>https://europass.org.pl/dokumenty/curric</p>

	<p><i>Praw Obywatelskich, zrównoważony rozwój, równość szans, polityka społeczeństwa informacyjnego, zasada partnerstwa, zasada dodatkowości, zasada subsydiarności, zasada decentralizacji, zasada koncentracji, zasada programowania, wymiar terytorialny polityki regionalnej, strefa Schengen, program Erasmus+, Europass</i></p>	<p><i>instrumenty finansowe: JASPERS, JASMINE, JEREMIE, JESSICA, Mapa Dotacji, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, europejski portal mobilności zawodowej EURES</i></p> <p>– wymienia prawa przysługujące obywatelowi UE</p> <p>– przedstawia prawa i obowiązki obywatela Unii Europejskiej</p>	<p>UE</p> <p>– przedstawia przykłady wykorzystania funduszy UE na poziomie regionalnym i centralnym w Polsce</p> <p>– na podstawie tekstu źródłowego Janusza Kowalskiego <i>Za pracą wyjechały już 2 mln: młodzi, wykształceni, zdeterminowani. Najlepsi</i> wskazuje główną przyczynę emigracji zarobkowej Polaków oraz wymienia czynniki, które ułatwiają Polakom pracę w UE</p>	<p>jakich zasadach można się zwrócić ze skargą do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich.</p> <p>– na podstawie tekstu źródłowego <i>Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej</i> wymienia trzy szanse i trzy zagrożenia wynikające z przestrzegania praw zawartych w art. 20 ust. 2 TFUE</p>	<p>ulum-vitae-przykłady/ i opracowuje własny Europass CV</p> <p>– na podstawie źródła statystycznego <i>Zmiany w liczbie postępowań wyjaśniających prowadzonych przez Europejską Rzecznik Praw Obywatelskich</i> porównuje skalę postępowań prowadzonych przez Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich z jego polskim odpowiednikiem</p>
<p>7. Perspektywy rozwoju Unii Europejskiej</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>koncepcja konfederacyjna, koncepcja federacyjna,</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Stany Zjednoczone Europy, traktat elizejski, Europejska Polityka Sąsiedztwa</i></p>	<p>– charakteryzuje problemy związane z pogłębianiem i rozszerzaniem się UE</p> <p>– na podstawie źródła</p>	<p>– na podstawie źródła statystycznego <i>Frekwencja w wyborach do</i></p>	<p>– przedstawia argumenty przemawiające za dalszym rozszerzaniem UE oraz</p>

	<p>koncepcja konstytucyjna, koncepcja funkcjonalistyczna, Europejski Obszar Gospodarczy, strategia lizbońska</p>	<p>(EPS), Partnerstwo Wschodnie, program Unia dla Śródziemnomorza, strategia Europa 2020, Zrównoważona Europa 2030</p> <p>– omawia główne koncepcje integracji politycznej w ramach UE</p>	<p>kartograficznego Unia Europejska – perspektywy rozwoju wymienia kraje objęte Europejską Polityką Sąsiedztwa</p>	<p>Parlamentu Europejskiego w latach 1979–2019 analizuje, jaka jest zależność między frekwencją wyborczą do PE a liczbą państw w UE oraz wymienia możliwe powody tej zależności</p> <p>– na podstawie tekstu źródłowego <i>Wyjście dla Grecji i peryferii</i> podaje, kto zdaniem autora tekstu źródłowego odnosi rzeczywiste korzyści z istnienia Unii Gospodarczej i Walutowej oraz analizuje, na czym polegają sprzeczności w funkcjonowaniu Unii Gospodarczej i Walutowej w UE</p>	<p>przeciw niemu oraz uwzględnia osobno interes UE jako całości i interes Polski</p> <p>– analizuje zadania stawiane przez UE w nieodległej przyszłości</p> <p>– dokonuje analizy perspektywy dalszej integracji ekonomicznej w UE</p>
--	--	--	--	--	--

<p>8. Unia Europejska wśród światowych mocarstw</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>jednolita osobowość prawna UE, polityka zagraniczna UE, Europejska Służba Działań Zewnętrznych (ESDZ), mechanizm Athena, Grupa G20, pomoc rozwojowa, pomoc humanitarna</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Przewodniczący Rady Europejskiej, Wysoki Przedstawiciel Unii do spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, Grupa państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku (ACP), Dyrekcja Generalna Komisji ds. Europejskiej Ochrony Ludności i Pomocy Humanitarnej (ECHO)</i></p> <p>– przedstawia strukturę Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych</p>	<p>– charakteryzuje działalność Unii Europejskiej w sferze polityki zagranicznej</p> <p>– przedstawia pozycję i zadania Wysokiego Przedstawiciela Unii Europejskiej ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa</p> <p>– na podstawie źródła kartograficznego wymienia OCTs – zamorskie terytoria zależne, które znajdują się w regionach Atlantyku, Antarktyki, Arktyki, Karaibów i Pacyfiku</p>	<p>– charakteryzuje działalność Unii Europejskiej w sferze bezpieczeństwa i obrony</p> <p>– na podstawie źródeł statystycznych: <i>Powierzchnia wybranych największych państw świata i UE, Ludność wybranych państw świata i UE w 2021 r. oraz PKB wybranych państw świata i UE w 2018 r.</i> analizuje, w której z trzech podanych na diagramach kategorii UE ma największe szanse na zwiększenie swojej globalnej pozycji oraz</p>	<p>– uzasadnia kwestię globalnej roli Unii Europejskiej</p> <p>– analizuje i ocenia pozycję UE na arenie międzynarodowej</p> <p>– dokonuje analizy problemu: <i>Czy Unia Europejska powinna mieć własne siły zbrojne?</i></p> <p>– charakteryzuje i ocenia politykę rozwojową oraz pomoc humanitarną prowadzone przez UE</p>

				uzasadnia swoją odpowiedź	
<p>9. Czy prawo Unii Europejskiej i wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej powinny mieć prymat nad prawem krajowym państw członkowskich?</p> <p>– dyskusja</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>prawo unijne, prawo krajowe</i></p>	<p>– przedstawia opinie dotyczące wyższości prawa unijnego nad krajowym zawarte w zamieszczonych tekstach źródłowych: <i>Konflikt wewnątrz UE narasta? Chodzi o wyższość prawa unijnego nad krajowym oraz Zasada pierwszeństwa w prawie Unii Europejskiej. Wybrane problemy</i></p>	<p>– porównuje różne opinie dotyczące kwestii wyższości prawa unijnego nad krajowym oraz wskazuje zalety, jak i wady takiego sposobu podejścia do tej kwestii</p>	<p>– przedstawia własne stanowisko wobec prymatu prawa unijnego nad krajowym</p> <p>– ocenia i popiera własne stanowisko odpowiednimi argumentami</p>	<p>– formułuje i uzasadnia własne stanowisko na forum publicznym</p>
10. Integracja europejska – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
11. Integracja europejska – lekcja sprawdzająca	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.

V. Polska polityka zagraniczna					
12. Polska racja stanu	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>racja stanu, polska racja stanu, interes narodowy, polska polityka zagraniczna, ambasador, konsul, konsul generalny, akredytacja</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>interesy egzystencjalne, interesy koegzystencjalne, interesy funkcjonalne, konsul honorowy</i></p> <p>– przedstawia instytucje odpowiedzialne za kształtowanie i realizację polskiej polityki zagranicznej</p>	<p>– na podstawie tekstu źródłowego <i>Gdzie jest polska racja stanu</i> wyjaśnia, czym jest racja stanu</p> <p>– charakteryzuje własną wizję polskiej racji stanu na nadchodzącą dekadę</p> <p>– wyjaśnia różnicę między konsulem a ambasadą</p>	<p>– na podstawie tekstu źródłowego <i>Przemówienie Ministra Spraw Zagranicznych RP Józefa Becka w Sejmie, 05.05.1939</i> ocenia wagę słów wypowiedzianych przez Józefa Becka i przedstawia ich kontekst historyczny</p>	<p>– analizuje i wyjaśnia, na czym polegała tzw. pułapka Becka</p> <p>– na podstawie źródła statystycznego: CBOS, http://link.operon.pl/b6, kwiecień 2018, s. 9. analizuje, jak respondenci widzą główne cele, kierunki polityki zagranicznej Polski</p>
13. Relacje Rzeczypospolitej Polskiej z sąsiadami	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>polska polityka zagraniczna, partnerstwo handlowe, Trójkąt Wyszehradzki, Grupa Wyszehradzka (V4), pomarańczowa rewolucja, Związek Polaków na</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Instytut Polski, Instytut Goethego, Polsko-Niemiecka Współpraca Młodoży (PNWM), Euromajdan, manewry wojskowe „Zapad” („Zachód”), radiostacja „Racja”,</i></p>	<p>– charakteryzuje relacje Rzeczypospolitej z sąsiednimi państwami</p> <p>– na podstawie tekstu źródłowego <i>Główne problemy w stosunkach polsko-rosyjskich na początku XXI wieku</i> wyjaśnia, na</p>	<p>– na podstawie danych ze źródła statystycznego <i>Polski handel zagraniczny w 2020 r.</i> porównuje wartość importu i eksportu z sąsiadami Polski względem pozostałych krajów,</p>	<p>– analizuje i proponuje działania, które mogłyby poprawić wizerunek Polski i Polaków na świecie</p> <p>– na podstawie danych ze źródła statystycznego <i>Jak pan(i) ocenia obecne</i></p>

	<p><i>Białorusi, wojna hybrydowa</i></p> <p>– wymienia państwa, z którymi sąsiaduje Rzeczypospolita Polska</p>	<p><i>misja Baltic Air Policing, rakiety krótkiego zasięgu „Iskander”</i></p>	<p>czym polega różnica w rozumieniu pojęcia Słowianin przez Polaków i Rosjan</p> <p>– na podstawie danych ze źródła kartograficznego <i>Średnie ocen na skali sympatii – niechęci Polaków do wybranych narodów</i> uzasadnia, w jakim stopniu sympatia lub niechęć Polaków do wybranych narodów jest wynikiem osobistych doświadczeń, a na ile jest kreowana przez media i politykę władz</p>	<p>z którymi Polska prowadzi wymianę zagraniczną</p> <p>– na podstawie danych ze źródła statystycznego: <i>Jak pan(i) ocenia obecne stosunki polsko-rosyjskie?</i> porównuje ocenę stosunków polsko-rosyjskich i polsko-niemieckich w latach 1987–2017</p>	<p><i>stosunki polsko-niemieckie?</i> wskazuje i ocenia subiektywne i obiektywne czynniki, które mogły wpływać na ocenę relacji polsko-niemieckich w badanym okresie</p>
<p>14. Pozycja Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Układ europejski, traktat akcesyjny (Traktat o przystąpieniu</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Kryteria kopenhaskie, screening</i></p> <p>– przedstawia, jakie były podstawy</p>	<p>– na podstawie danych ze źródła statystycznego CBOS: http://link.operon.pl/bg, marzec 2020, s. 2. i</p>	<p>– na podstawie danych z badań CBOS zawartych w tabeli <i>Nadzieje i obawy związane z przystąpieniem</i></p>	<p>– ocenia pozycję Polski w strukturach UE.</p> <p>– rozważa skutki członkostwa Polski w</p>

	<p><i>Rzeczypospolitej do Unii Europejskiej), fundusze unijne, postawy proeuropejskie</i></p>	<p>prawne przystąpienia Polski do UE</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia pozytywne i negatywne skutki członkostwa w UE – omawia różnice w priorytetach polskiej polityki zagranicznej przed wejściem Polski do UE oraz po jej wejściu – wyjaśnia zmieniającą się pozycję Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej 	<p>http://link.operon.pl/bf, kwiecień 2019, s. 3. charakteryzuje stosunek respondentów do kwestii stopnia ograniczenia suwerenności Polski po wstąpieniu jej do UE</p> <ul style="list-style-type: none"> – na podstawie tekstu źródłowego <i>Co dziesiąty urzędnik UE jest Francuzem. Ilu Polaków pracuje w strukturach unijnych?</i>, Forsal.pl, przedstawia udział polskich urzędników w strukturach UE 	<p><i>Polski do Unii Europejskiej</i> analizuje, jak z perspektywy czasu można ocenić nadzieje i obawy Polaków związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – na podstawie danych z badań CBOS <i>Jakie są plusy członkostwa Polski w UE? i Jakie są minusy członkostwa Polski w UE?</i> przygotowuje argumenty „za” i „przeciw” do debaty 	<p>Unii Europejskiej, odwołując się do danych statystycznych i wyników badań opinii publicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki europeizacji polskiej polityki zagranicznej – analizuje informacje na temat wpływu funduszy UE na rozwój swojego regionu i swojej gminy
<p>15. Polska polityka zagraniczna w strefie euroatlantycznej</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Program Partnerstwo dla Pokoju, misje stabilizacyjne, Polski</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Północnoatlantycka Rada Współpracy, IFOR, SFOR, tarcza antyrakietowa</i></p>	<p>– charakteryzuje polską politykę zagraniczną w obszarze euroatlantycznym</p>	<p>– porównuje wybrany przez siebie proponowany Polsce amerykański sprzęt wojskowy z ofertą innych</p>	<p>– ocenia pozycję Polski w NATO</p> <ul style="list-style-type: none"> – na podstawie danych z badań CBOS <i>Jak ogólnie</i>

	<p><i>Kontyngent Wojskowy (PKW), misje wojskowe w Iraku i Afganistanie, Polonia amerykańska, offset, stealth</i></p>	<p>– przedstawia drogę Polski do NATO</p>	<p>– na podstawie tekstu źródłowego <i>Uzależniamy się od USA. Podpisaliśmy 123 umowy na dostawę sprzętu wojskowego</i>, „Business Insider” wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z kupowania przez polski rząd broni za granicą</p>	<p>państw</p> <p>– na podstawie danych z badań CBOS <i>Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO, czy też jest temu przeciwny(a)?</i> przygotowuje argumenty do debaty między zwolennikami ścisłego sojuszu z USA a zwolennikami ścisłego sojuszu z Niemcami i Francją</p>	<p><i>określił(a)by Pan(i) relacje polsko-amerykańskie?</i> analizuje ww. stosunki polsko-amerykańskie</p> <p>– ocenia znaczenie sojuszu polsko-amerykańskiego</p>
<p>16. Działalność państwa polskiego na rzecz pokoju i demokracji</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>plan Rapackiego, misje pokojowe ONZ, operacje wojskowe NATO, działania humanitarne, Międzynarodowe Siły Wsparcia</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>plan Gomułki, UNEF II, UNDOF, UNTAG, UNTAC, UNIFIL, UNPROFOR, operacje IFOR i SFOR, operacja KFOR, operacja Amber Fox i Allied Harmony,</i></p>	<p>– przedstawia udział Polski w międzynarodowych misjach i operacjach militarnych</p> <p>– na podstawie tekstu źródłowego J. Ochojskiej</p>	<p>– charakteryzuje polskie inicjatywy na rzecz pokoju i demokracji</p> <p>– na podstawie źródła kartograficznego charakteryzuje</p>	<p>– analizuje i ocenia zaangażowanie Polski w misje pokojowe i operacje wojskowe w XXI w.</p> <p>– ocenia zaangażowanie państwa polskiego w</p>

	<p><i>Bezpieczeństwa, Międzynarodowe Siły Stabilizacyjne, operacje Unii Europejskiej, pomoc rozwojowa, Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej, pomoc humanitarna, Dyrekcja Generalna Komisji Europejskiej ds. Pomocy Humanitarnej i Ochrony Ludności, Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Koordynacji Pomocy Humanitarnej</i></p>	<p><i>operacja ISAF, operacja EUFOR Concordia, operacji EUFOR Althea, operacja morska EUNAVFOR MED SOPHIA, operacja UE EUNAVFOR, MED IRINI, Oficjalna Pomoc Rozwojowa (ODA), Komitet Pomocy Rozwojowej OECD</i></p> <p>– wyjaśnia różnice między pomocą humanitarną a pomocą rozwojową</p>	<p><i>Zapomniane kryzysy humanitarne, „Znak”, styczeń 2011,</i> wyjaśnia, jak należy rozumieć pojęcie <i>zapomniany</i> kryzys humanitarny</p> <p>– na podstawie zamieszczonego schematu charakteryzuje system udzielania pomocy rozwojowej</p>	<p>misje pokojowe ONZ, NATO i UE z udziałem Polski w styczniu 2020 r.</p> <p>– na podstawie źródła statystycznego analizuje wartość polskiej pomocy dwustronnej dla krajów priorytetowych i top 10 w 2020 r.</p> <p>– porównuje i ocenia relacje Rzeczypospolitej Polskiej z dwoma wybranymi państwami pozaeuropejskimi na podstawie samodzielnie zebranych informacji</p>	<p>niesienie pomocy humanitarnej i rozwojowej</p> <p>– omawia i ocenia relacje Polski z państwami pozaeuropejskimi</p>
--	---	--	---	--	--

17. Czy polskie władze właściwie realizują polską rację stanu? – dyskusja	– wyjaśnia pojęcie: <i>poliska racja stanu</i>	– przedstawia opinie dotyczące realizacji przez nasze władze polskiej racji stanu	– porównuje różne opinie dotyczące polskiej racji stanu	– przedstawia własne stanowisko wobec problemu polskiej racji stanu – ocenia i popiera własne stanowisko odpowiednimi argumentami	– formułuje i uzasadnia własne stanowisko na forum publicznym
18. Polska polityka zagraniczna – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
19. Polska polityka zagraniczna – lekcja sprawdzająca	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
VI. Edukacja i praca					
20. Rozwój nauk społecznych	– wyjaśnia pojęcia: <i>nauki społeczne, nauki humanistyczne, socjologia, stratyfikacja, więź społeczna, antropolog</i>	– wyjaśnia pojęcia: <i>trójelementowa koncepcja stratyfikacji społecznej Maxa Webera</i> – omawia dokonania pierwszych	– charakteryzuje zasady badań antropologicznych według Bronisława Malinowskiego – na podstawie tekstu źródłowego F. Znanieckiego,	– charakteryzuje dorobek polskich socjologów z przełomu XIX i XX wieku – na podstawie tekstu źródłowego: L. Kasprzyka,	– ocenia wkład polskich badaczy w rozwój nauk społecznych – analizuje i ocenia, czy metody badań antropologicznych Bronisława

	społeczny	socjologów na świecie – przedstawia początki nauk społecznych na świecie	<i>Socjologia wychowania</i> , Warszawa 1973, t. 1. s. 58–59, ocenia, na ile współcześnie są rozwinięte na świecie związki narodów w ujęciu przedstawionym przez Floriana Znanieckiego	<i>Socjologia na tle innych nauk społecznych</i> , „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, 1967, z. 2, s. 205, wykazuje podobieństwa i różnice w pracy socjologa i historyka	Malinowskiego sprawdziłyby się w społeczności z wyspy Sentinel Północny
21. Nauki społeczne i humanistyczne w Rzeczypospolitej Polskiej	– wyjaśnia pojęcia: <i>prakseologia, nauki formalne, nauki empiryczne</i> – wymienia współczesne dyscypliny wchodzące w skład nauk społecznych i humanistycznych	– wyjaśnia pojęcia: <i>Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Edukacji (ISCED)</i> – przedstawia funkcję nauk społecznych	– przedstawia genezę kształtowania się współczesnych nauk społecznych i humanistycznych – charakteryzuje obowiązujący w Polsce podział nauk społecznych i humanistycznych – na podstawie schematu zawartego w źródle Nauki społeczne i	– na podstawie danych zebranych przez GUS przedstawia dane o liczbie studentów nauk społecznych i humanistycznych w Polsce w ostatniej dekadzie oraz ocenia dynamikę prezentowanych zmian – na podstawie tekstu źródłowego: J. Szczepańskiego,	– na podstawie tekstu źródłowego M. Napiórkowskiego, <i>Humanista = inżynier od ludzi. Pomoże ci zaprojektować lepszą aplikację, firmę, budynek..., Mitologia Współczesna</i> , analizuje zalety wykształcenia humanistycznego opisane w tekście – dokonuje analizy wybranej przez siebie

			humanistyczne w Polsce. Analiza systemu, dobre praktyki, model promocji, red. M.K. Zwierzdzyński, Kraków 2018. s. 17–18, przedstawia podział nauk humanistycznych i społecznych zgodny z klasyfikacją ISCED	<i>Dyscyplina nauk o polityce. Status teoretyczny i prawny</i> , „Społeczeństwo i polityka. Pismo edukacyjne”, 2013, t. 2, s. 10, analizuje, czy klasyfikacja nauk zaproponowana przez Augusta Comte’a i Wilhelma Windelbanda jest tożsama czy różna	dyscypliny z dziedziny nauk społecznych i humanistycznych, uwzględniając możliwości studiowania tej dyscypliny w kraju i za granicą, atrakcyjność ofert pracy dla absolwentów oraz znaczenie tej dyscypliny dla rozwoju społeczno-gospodarczego państwa
22. System szkolnictwa wyższego w Polsce i za granicą	– wyjaśnia pojęcia: <i>uczelnia publiczna, uczelnia niepubliczna, uczelnia zawodowa, system boloński, kategoria naukowa, studia stacjonarne, studia niestacjonarne, studia niestacjonarne w</i>	– wyjaśnia pojęcia: <i>uczelnia akademicka, Komisja Ewaluacji Nauki, System punktów ECTS, Internetowa Rejestracja Kandydatów (IRK)</i> – omawia Międzynarodową Standardową Klasyfikację Edukacji	– charakteryzuje klasyfikację uczelni w Polsce – przedstawia specjalne rodzaje uczelni w Polsce – na podstawie danych z Rankingu Szkół Wyższych, Perspektywy 17.02.2022 r.	– charakteryzuje zasady rekrutacji, które obowiązują na wybrane kierunki studiów w Polsce i Europie – porównuje uczelnie w Polsce i na świecie – na podstawie danych	– porównuje zasady rekrutacji na wybrany przez siebie kierunek studiów na trzech różnych uczelniach – na podstawie tekstu źródłowego S. Zdziebłowskiego, „ <i>Lista szanghajska</i> ”: <i>10 polskich uczelni wśród 1000 najlepszych na</i>

	<i>trybie zaocznym lub wieczorowym, program Erasmus+, polskie ubezpieczenie zdrowotne (EKUZ)</i>	(ISCED) – przedstawia system szkolnictwa wyższego w Polsce w świetle ustawodawstwa krajowego i deklaracji bolońskiej	charakteryzuje czynniki, które powinny wpływać na miejsce uczelni w rankingu	statystycznych: CBOS, http://link.operon.pl/bt , listopad 2019, s. 1. analizuje zmiany w preferencjach wyboru szkół przez polską młodzież oraz wskazuje prawdopodobne powody takich zmian	<i>świecie</i> , „Bankier”, ocenia i uzasadnia, czy kryteria zastosowane w metodologii Academic Ranking of World Universities są obiektywne
<p>Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia rocznej oceny klasyfikacyjnej</p> <p>(obejmują wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia śródrocznej oceny klasyfikacyjnej).</p>					
23. Rola szkoły, edukacji pozaformalnej i nieformalnej	– wyjaśnia pojęcia: <i>edukacja formalna, edukacja pozaformalna, edukacja nieformalna, równość szans</i>	– wyjaśnia pojęcia: <i>uzyskanie kwalifikacji, zmiany w systemie szkolnym</i> – wyjaśnia, według jakich zasad funkcjonuje współczesny system edukacyjny	– charakteryzuje przyczyny powstawania nierówności w dostępie do edukacji – przedstawia rolę szkoły we współczesnym, szybko zmieniającym się	– porównuje edukację pozaformalną i nieformalną – na podstawie danych statystycznych: GUS, <i>Kształcenie dorosłych 2016</i> ,	– uzasadnia istotę równości szans w edukacji – dokonuje analizy kwestii zmian potrzeb edukacyjnych w kontekście zmian społecznych i politycznych

		<p>– omawia działania mające charakter edukacji pozaformalnej i nieformalnej, które powinny być podejmowane przez państwo, samorząd terytorialny i organizacje społeczne, aby zwiększyć równość szans w dostępie do edukacji</p>	<p>świecie</p> <p>– na podstawie danych statystycznych <i>Osoby w wieku 18–69 i 25–64 lata uczestniczące w kształceniu</i> przedstawia tendencje w kształceniu Polaków w badanym okresie z wykorzystaniem danych liczbowych</p>	<p>Gdańsk 2018, s. 18, analizuje, jaka jest zależność między kształceniem a wiekiem w Polsce</p> <p>– na podstawie tekstu źródłowego <i>Edukacja i nierówności społeczne. Studium porównawcze na przykładzie Anglii, Hiszpanii i Rosji</i>, Kraków 2011, s. 12–13, rozważa, na ile problem przedstawiony przez autora tekstu odnosi się do polskich uwarunkowań edukacyjnych</p>	<p>– analizuje, z jakich powodów w Unii Europejskiej i Polsce coraz większą wagę przywiązuje się do edukacji pozaformalnej i nieformalnej</p> <p>– proponuje działania mające charakter edukacji nieformalnej, które zainteresowałyby uczniów</p>
24. System edukacji a rynek pracy	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>kwalfikacje zawodowe, kadra nauczycielska,</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>selekcja negatywna</i></p> <p>– omawia sposoby</p>	<p>– na podstawie źródła statystycznego: <i>Przeprowadzone przez NIK badanie</i></p>	<p>– analizuje schemat <i>Filary gospodarki opartej na wiedzy</i></p>	<p>– analizuje, dlaczego uczenie się przez całe życie jest jednym z warunków sukcesu w</p>

	<p><i>kształcenie ustawiczne, podnoszenie kwalifikacji, e-learning</i></p>	<p>podnoszenia lub zmieniania swoich kwalifikacji zawodowych</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia skutki, jakie może za sobą pociągać niedostosowanie systemu edukacyjnego do rynku pracy – wyjaśnia, jakie problemy pojawiają się przed uczniem w związku z wyborem szkoły – omawia, w jaki sposób można w Polsce podnosić kwalifikacje zawodowe 	<p><i>kwestionariuszowe z udziałem 5152 dyrektorów szkół</i> wskazuje na zagrożenia dla polskiej oświaty wynikające ze sposobów rozwiązywania problemów kadrowych w szkołach</p> <p>– na podstawie tekstu źródłowego Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r., art. 3 ust. 17, wymienia osoby, które w świetle tego artykułu są objęte kształceniem ustawicznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie źródła statystycznego <i>Informacja o wynikach rekrutacji na studia na rok akademicki 2020/2021 w uczelniach nadzorowanych przez Ministra Edukacji i Nauki</i> analizuje najpopularniejsze kierunki na studiach stacjonarnych I stopnia i jednolitych studiach magisterskich w roku akademickim 2020/2021 – na podstawie danych statystycznych GUS: <i>Kształcenie dorosłych 2016</i> wykorzystując dane liczbowe, wskazuje 	<p>karierze zawodowej</p> <ul style="list-style-type: none"> – dokonuje analizy, dlaczego we współczesnym świecie przywiązuje się ogromną wagę do kształcenia ustawicznego
--	--	--	--	---	---

				podobieństwa i różnice w zakresie motywacji do kształcenia w obu typach nauki	
25. Czy studia powinny być płatne? – dyskusja	– wyjaśnia pojęcia: <i>odpłatność za studia</i>	– przedstawia opinie dotyczące postawionej tezy	– porównuje różne opinie dotyczące odpłatności za studia	– przedstawia własne stanowisko wobec problemu zawartego w temacie lekcji – ocenia i popiera własne stanowisko odpowiednimi argumentami	– formułuje i uzasadnia własne stanowisko na forum publicznym
26. Społeczeństwo	– wyjaśnia pojęcia: <i>socjologia, psychologia, neopsychologia, psychoanaliza, osobowość, temperament, tożsamość, mentalność, neurotyzm</i>	– wymienia czynniki, które mają wpływ na zachowanie się człowieka (koncepcja behawiorystyczna, poznawcza, psychoanalityczna) – określa, jakie elementy składają się na osobowość i	– charakteryzuje i rozpoznaje klasyczne koncepcje osobowości – odróżnia inteligencję od inteligencji emocjonalnej i wielorakiej – porównuje typy osobowości Hipokratesa z typami	– określa, czym jest postawa, analizuje uwarunkowania procesu kształtowania i zmiany postaw na przykładzie stereotypów – określa wpływ uznawanego	– uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną – uzasadnia przyczyny powstawania stereotypów i przewiduje związane z tym niebezpieczeństwa

	<p>– wyjaśnia, czym są potrzeby człowieka</p> <p>– podaje hierarchię potrzeb człowieka według Abrahama Maslowa</p>	<p>temperament</p> <p>– wyjaśnia kwestię racjonalności, emocji, uczuć i charakteru w postępowaniu człowieka</p>	<p>wyróżnionymi przez C.G. Junga i wyciąga wnioski</p>	<p>systemu wartości na hierarchię potrzeb człowieka</p> <p>– analizuje teorie: Z. Freuda, A. Adlera, H. J. Eysencka i wyciąga wnioski</p>	
	<p>– definiuje znaczenie pojęć: <i>socjalizacja, socjalizacja pierwotna, socjalizacja wtórna, socjalizacja odwrócona, resocjalizacja, internalizacja, alienacja, stygmatyzacja, internalizacja, dyskryminacja, nietolerancja, pokolenie Y</i></p>	<p>– przedstawia sposoby przeciwstawiania się stygmatyzacji, nietolerancji i dyskryminacji</p> <p>– odróżnia akceptację od tolerancji</p>	<p>– charakteryzuje, na przykładach, różne rodzaje norm społecznych i omawia ich genezę</p> <p>– wyjaśnia, jak tworzą się podziały na „swoich” i „obcych”</p>	<p>– analizuje przyczyny i skutki alienacji</p> <p>– porównuje modele socjalizacji charakterystyczne dla własnej grupy wiekowej i pokolenia rodziców i wyciąga wnioski</p>	<p>– uzasadnia, w jaki sposób działa mechanizm kontroli społecznej i jakie są skutki łamania norm społecznych</p> <p>– przygotowuje dialog między przedstawicielem starszego i młodszego pokolenia na temat różnego stosunku do pracy</p>
	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>komunikacja</i></p>	<p>– omawia różnorodne formy</p>	<p>– określa zasady zachowań</p>	<p>– wykazuje znaczenie komunikacji</p>	<p>– analizuje rodzaje i podaje przykłady</p>

	<p><i>werbalna i niewerbalna, autoprezentacja, asertywność, suplikacja, autopromocja, ingracja, agresja, zachowanie pasywne</i></p>	<p>komunikowania się</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia cechy człowieka asertywnego wg Herberta Fensterheima i Jeana Baera 	<p>asertywnych, podaje przykłady stosowania zwrotów asertywnych i omawia wynikające z tego korzyści</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje modele zachowania się ludzi 	<p>niewerbalnej w porozumiewaniu się</p> <ul style="list-style-type: none"> – na podstawie źródła ikonograficznego rozpoznaje zachowanie człowieka i określa rodzaj komunikatu przedstawiony na ilustracji 	<p>stosowania taktyk autoprezentacji</p> <ul style="list-style-type: none"> – tworzy własny zestaw zachowań asertywnych
	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>życie społeczne, wartości społeczne, normy, postawy, cnoty obywatelskie, konflikt społeczny, wartości afirmowane, anomia, dewiacja, patologia, instytucja społeczna, negocjacje, mediacje, arbitraż, koncyliacja, kompromis, burza</i></p>	<p>– przedstawia mechanizmy regulujące życie społeczne;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia mechanizm konfliktów międzygrupowych, w tym ich eskalacji – wymienia zasady i metody rozwiązywania problemów 	<p>– wyjaśnia, czym jest anomia i jakie niesie ze sobą skutki</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje znaczenie instytucji społecznych 	<p>– uzasadnia, jakie zalety i wady mają negocjacje, mediacje i arbitraż</p> <ul style="list-style-type: none"> – na podstawie źródła statystycznego określa, które wartości są najistotniejsze dla społeczeństwa polskiego i mają wpływ na sens życia 	<p>– analizuje katalog wartości afirmowanych w społeczeństwie polskim</p> <ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia i ocenia uwarunkowania prawidłowego procesu decyzyjnego

	<p><i>mózgów, analiza SWOT, metaplan, drzewo decyzyjne, światopogląd, ład społeczny, referendum, plebiscyt, głosowanie, wybory</i></p>				
<p>– definiuje podstawowe pojęcia: <i>więzi społeczne, zbiorowość społeczna, społeczeństwo, dystanse przestrzenne człowieka, działania społeczne, flash mob</i></p>	<p>– wymienia rodzaje więzi społecznych</p> <p>– przedstawia, jak powstają więzi społeczne</p>	<p>– charakteryzuje różne zbiorowości społeczne</p> <p>– wyjaśnia dystanse przestrzenne człowieka wg Edwarda Halla</p>	<p>– porównuje wspólnotę i społeczeństwo pod względem występujących w nich więzi</p> <p>– na podstawie definicji społeczeństwa i własnej wiedzy przedstawia różnice między społeczeństwem polskim a niemieckim</p>	<p>– analizuje różne rodzaje społeczności: lokalną, regionalną, państwową i globalną</p> <p>– uzasadnia, jaki jest przebieg procesu powstawania więzi społecznych</p>	
<p>– definiuje pojęcia:</p>	<p>– omawia cechy</p>	<p>– charakteryzuje role</p>	<p>– ocenia, zalety i</p>	<p>– analizuje reguły</p>	

	<p><i>grupa społeczna, grupy odniesienia pozytywnego i negatywnego, konformizm, nonkonformizm, antykonformizm, inkluzywny, ekskluzywny</i></p>	<p>grupy społecznej</p> <p>– przedstawia klasyfikację grup społecznych</p>	<p>społeczne</p> <p>– rozpoznaje grupy społeczne ze względu na ich cechy</p>	<p>wady konformizmu i nonkonformizmu</p> <p>– omawia i porównuje funkcje grup społecznych</p>	<p>wzajemności, zaufania i pomocy obowiązujące w grupie</p> <p>– ocenia wpływ grupy na jednostkę</p>
	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>rodzina, rodzina wielopokoleniowa, rodzina „atomowa”, rodzina nuklearna, pokrewieństwo, powinowactwo, przysposobienie, wstępni, zstępni</i></p>	<p>– omawia, jakie przeobrażenia następują w obrębie rodziny</p> <p>– wyjaśnia, jakie funkcje spełnia rodzina</p>	<p>– charakteryzuje współczesne typy rodzin</p> <p>– przedstawia, jakie problemy wiążą się z realizacją różnych funkcji rodziny</p>	<p>– analizuje przyczyny i skutki problemów współczesnych rodzin</p> <p>– charakteryzuje szanse i zagrożenia współczesnych rodzin</p>	<p>– ocenia wybrane stosunki prawnorodzinne</p> <p>– analizuje, które problemy współczesnych rodzin mogą wpłynąć na trwałość małżeństwa</p>
	<p>– czyta ze zrozumieniem teksty i przygotowuje swój głos w dyskusji</p>	<p>– omawia teksty źródłowe na temat zaostrezenia przepisów i kar oraz mitów resocjalizacyjnych</p>	<p>– analizuje dwa teksty źródłowe na temat resocjalizacji i przygotowuje głos w dyskusji</p>	<p>– na podstawie tekstów źródłowych i wiedzy pozaźródłowej podaje argumenty uzasadniające tezę:</p>	<p>– argumentuje swoje stanowisko na postawioną tezę w dyskusji</p>

				zastrzane przepisy i surowsze kary pozwolą ograniczyć przestępczość i poprawić bezpieczeństwo	
	– wyjaśnia pojęcia: <i>struktura społeczna, społeczeństwa morficzne, mikro i makrostruktury, mezostruktury, klasa, warstwa, struktura demograficzna</i>	– wymienia podstawowe elementy struktury społecznej – określa koncepcje ujmowania struktury społecznej	– rozpoznaje społeczeństwo morficzne i amorficzne – charakteryzuje różne czynniki, które wpływają na prestiż społeczny wykonywanych zawodów	– analizuje dane statystyczne dotyczące prestiżu zawodów i schemat i wyciąga wnioski na temat związku prestiżu z przynależnością do klasy społecznej – uzasadnia, co może być przyczyną awansu lub degradacji społecznej	– uzasadnia, jakie zmiany zaszły w strukturze społeczeństw na przestrzeni dziejów – przygotowuje projekt badawczy na temat zróżnicowania strukturalnego społeczeństw w różnych kręgach cywilizacyjnych
	– wyjaśnia pojęcia: <i>teoria linearna rozwoju społeczeństw, teoria</i>	– przedstawia cechy społeczeństwa pierwotnego, zbieracko-	– charakteryzuje teorie: linearną, cykliczną i dychotomiczną	– analizuje i porównuje cechy poszczególnych form organizacji	– analizuje i porównuje społeczeństwo tradycyjne i feudalne,

	<p><i>cykliczna rozwoju społeczeństw, teoria dychotomiczna rozwoju społeczeństw, społeczeństwo pierwotne, społeczeństwo zbieracko-łowieckie, społeczeństwo nomadyczne, społeczeństwo rolnicze, społeczeństwo industrialne, społeczeństwo postindustrialne, tradycyjna społeczność wiejska</i></p>	<p>łowieckiego, nomadycznego, rolniczego, industrialnego i postindustrialnego</p> <p>– wyjaśnia ekonomiczne różnice między poszczególnymi typami społeczeństw</p>	<p>rozwoju społeczeństw</p> <p>– rozpoznaje historyczne formy organizacji społeczeństwa</p> <p>– przedstawia cechy wiejskiej tradycyjnej społeczności</p>	<p>społeczeństwa</p> <p>– wskazuje różnice między społeczeństwem przemysłowym i poprzemysłowym</p> <p>– na podstawie źródeł charakteryzuje współczesne społeczeństwa zbieracko-łowieckie lub nomadyczne</p>	<p>oraz wyciąga własne wnioski</p> <p>– na podstawie źródeł udowadnia, że polskie społeczeństwo rozwija się zgodnie z teorią linearną</p>
	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo informacyjne (społeczeństwo sieciowe), społeczeństwo globalne,</i></p>	<p>– omawia wpływ społeczeństwa masowego i konsumpcyjnego dla wyższych wartości</p> <p>– wyjaśnia, jakie zagrożenia niosą ze</p>	<p>– charakteryzuje cechy współczesnych społeczeństw</p> <p>— określa przejawy funkcjonowania społeczeństwa</p>	<p>– analizuje uwarunkowania rozwoju społeczeństwa informacyjnego</p> <p>– uzasadnia wpływ urbanizacji na rozwój</p>	<p>– analizuje infografikę, pod kątem wpływu Internetu i komputera na kontrolę własnej osoby</p> <p>– na podstawie informacji zawartych</p>

	<p><i>społeczeństwo masowe, społeczeństwo konsumpcyjne, społeczeństwo otwarte, społeczeństwo zamknięte, społeczeństwo wolnego czasu, światy wirtualne, Second Life, blogi i videoblogi, portale społecznościowe (ang. social media), marketing internetowy, gry sieciowe, zakupy internetowe, nawigacja, firmy IT, praca zdalna, globalizacja, makdonaldyzacja</i></p>	<p>sobą poszczególne typy współczesnych społeczeństw</p> <p>– przedstawia proces tworzenia się społeczeństwa otwartego</p>	<p>globalnego w Polsce</p> <p>– porównuje społeczeństwo informacyjne z globalnym, określa podobieństwa i różnice między nimi</p>	<p>społeczeństwa masowego</p>	<p>w źródle ikonograficznym udowadnia, jaki model społeczeństwa dominuje obecnie w Polsce</p>
	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>drobnomieszczaństw</i></p>	<p>– przedstawia strukturę klasowo-</p>	<p>– rozróżnia społeczeństwo Polskiej</p>	<p>– analizuje sposoby adaptacji klas</p>	<p>– uzasadnia, na czym polega kwestia</p>

	<p><i>o, inteligencja, chłopci, robotnicy, burżuazja, ziemianie, klasa średnia, transformacja, społeczeństwo postindustrialne, ubóstwo, pauperyzacja, „nowa klasa”, alkoholizm i przestępczość, fonoholizm, „mowa nienawiści”, profilaktyka</i></p>	<p>warstwową współczesnego społeczeństwa polskiego według Edmunda Wnuka-Lipińskiego</p> <p>– rozpoznaje problemy życiowe młodzieży w społeczeństwie polskim i formułuje sądy w tych kwestiach</p>	<p>Rzeczypospolitej Ludowej (PRL) od współczesnego</p> <p>– charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w RP</p>	<p>społecznych do zmian społeczno-gospodarczych w RP</p> <p>– wskazuje na przyczyny degradacji i awansu społecznego przedstawicieli tych klas społecznych</p>	<p>dyferencjacji społecznej (różnicowania się) inteligencji</p> <p>– rozważa zasadność stosowania tej kategorii do analizy współczesnej struktury społecznej w RP</p>
	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Homo sovieticus, propaganda, socjalizm, bezklasowe społeczeństwo, ideologia, komunizm, homosos</i></p>	<p>– określa, czym różni się <i>Homo sovieticus</i> Zinowiewa od wizji Tischnera</p>	<p>– dostrzega niekonwencjonalne metody dostosowania się do życia w społeczeństwie</p> <p>– rozpoznaje współczesne przykłady „człowieka sowieckiego”</p>	<p>– rozważa zasadność teorii „człowieka sowieckiego”, odnosząc się do konkretnych współczesnych przykładów</p> <p>– uzasadnia negatywny lub pozytywny stosunek ludzi do zmian ekonomicznych</p>	<p>– analizuje niekonwencjonalne formy przystosowania się do zmiany systemowej, na podstawie literatury i tekstów źródłowych</p> <p>– dokonuje metodą rybiego szkieletu analizy problemu <i>Homo sovieticus</i> –</p>

				wynikających z transformacji politycznej	klient komunizmu
	<p>– wyjaśnia pojęcie: <i>nierówności społeczne, nierówność szans życiowych, społeczne wykluczenie, państwo dobrobytu, państwo opiekuńcze, egalitaryzm, liberalizm, poziom deprywacji materialnej, spirala biedy, marginalizacja społeczna</i></p>	<p>– wie, skąd wynikają nierówności społeczne</p> <p>– omawia, na czym polega społeczne wykluczenie</p> <p>– przedstawia koncepcję sprawiedliwości społecznej według Chaima Perelmana</p>	<p>– wyjaśnia związek między nierównościami społecznymi, a nierównością szans życiowych</p> <p>– na przykładzie źródeł wskazuje przejawy nierówności społecznych</p>	<p>– charakteryzuje mechanizm i skutki społecznego wykluczenia i podaje sposoby przeciwdziałania temu zjawisku</p> <p>– porównuje nierówności społeczne w Niemczech i w Polsce</p>	<p>– porównuje skalę nierówności społecznych w Polsce i wybranym państwie</p> <p>– analizuje przejawy nierówności społecznej będące wynikiem dyskryminacji na tle niepełnosprawności, rasowym, religijnym i płciowym i proponuje sposoby ich przewycięzania</p>
	<p>– wyjaśnia pojęcie: <i>ruchliwość społeczna, ruchliwość strukturalna,</i></p>	<p>– wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości</p>	<p>– charakteryzuje emigrację, imigrację, reemigrację, repatriację, impatriację i</p>	<p>– analizuje specyfikę procesów migracyjnych w Europie</p>	<p>– na podstawie danych z wykresu oraz wiedzy własnej uzasadnia, dlaczego kryzys migracyjny przypadł na</p>

	<p><i>ruchliwość pionowa (wertikalna), ruchliwość pozioma (horyzontalna), ruchliwość wewnątrzpokoleniowa, ruchliwość międzypokoleniowa, mobilność przestrzenna, emigracja, imigracja, reemigracja, repatriacja, impatriacja, deportacja, awans i degradacja społeczna</i></p>	<p>społecznej</p> <p>– podaje przykłady pionowej oraz poziomej ruchliwości społecznej.</p> <p>– omawia typy społeczeństw ze względu na natężenie ruchliwości społecznej</p>	<p>deportację</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób edukacja jest związana z ruchliwością poziomą</p> <p>– przedstawia specyfikę procesów migracyjnych do Europy i wewnątrz Europy</p>	<p>– na podstawie źródeł określa, który kraj cieszy się od lat największą popularnością wśród emigrujących Polaków oraz podaje przyczyny tego zjawiska</p> <p>– uzasadnia swój stosunek do emigracji zarobkowej</p>	<p>2015 rok</p> <p>– korzystając z danych z wykresu, rozstrzyga, czy możemy obecnie mówić o opanowaniu kryzysu migracyjnego w Europie</p>
	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>zmiana społeczna, ruchy rewolucyjne, zachowawcze, ruchy reformatorskie, ekspansywne, emancypacyjne, obywatelskie, feminizm, ekologizm,</i></p>	<p>– omawia rodzaje zmian społecznych</p> <p>– wyjaśnia, kim byli i co zrobili Mahatma Gandhi i Martin Luther King</p>	<p>– charakteryzuje różnice między ruchami rewolucyjnymi a reformatorskimi, starymi a nowymi</p> <p>– przeprowadza wywiad z osobą, która pamięta czasy</p>	<p>– uzasadnia słuszność wprowadzonej w Polsce ustawy wprowadzającej na listy wyborcze tak zwane kwoty, czyli zasadę określającą procentowy udział</p>	<p>– analizuje założenia ideowe feminizmu, ekologizmu, antyglobalizmu i alterglobalizmu</p> <p>– redaguje przemówienie do zgromadzonych, w którym przedstawia</p>

	<i>antyglobalizm, alterglobalizm, sufrażystki, non-violence (ang. 'bez przemocy')</i>		Solidarności, walki o przemiany polityczne i ekonomiczne w czasach PRL-u	obu płci na listach – realizuje projekt, przeprowadza badania na temat przyrostu naturalnego swojej miejscowości w ciągu ostatnich pięciu lat	własną wizję lepszej przyszłości społeczeństwa polskiego w kontekście walki o prawa określonej grupy politycznej
27.Kultura	– wyjaśnia pojęcia: <i>kultura, kultura masowa, kultura materialna, kultura duchowa, kultura społeczna, kultura osobista, dziedzictwo kulturowe, komercjalizacja, dyferencja, kultura symboliczna, kultura wysoka (elitarna)</i>	– wymienia rodzaje kultury – rozpoznaje kulturę symboliczną i masową – określa typy kultury symbolicznej	– charakteryzuje cechy kultury wysokiej, masowej i narodowej – omawia czynniki, które nadają określonymu systemowi kulturowemu niepowtarzalny charakter	– analizuje na przykładach zjawisk kulturowych cechy kultury masowej – uzasadnia, w jakim wymiarze wszystkie systemy kulturowe są do siebie podobne	– na podstawie źródła ikonograficznego przedstawia ewolucję kultury i określa jej rodzaj – projektuje plakat promujący dowolny rodzaj kultury
	– wyjaśnia pojęcia: <i>religia, profanum i sacrum, doktryna religijna, kult</i>	– przedstawia funkcjonujące w RP kościoły i inne związki wyznaniowe	– charakteryzuje religie jako zjawisko społeczne – porównuje	– analizuje religijność we współczesnym społeczeństwie polskim	– ocenia aktualną sytuację kościoła katolickiego w Europie – uzasadnia, jaka jest

	<p><i>religijny, kościół, wyznanie, kapłani, sekty, organizacja wspólnoty, religie monoteistyczne i politeistyczne, chrześcijaństwo, judaizm, islam, hinduizm, buddyzm, konfucjanizm, wyznanie katolickie, prawosławne, luterańskie, kalwińskie, anglikańskie, tożsamość kulturowa, różnorodność, laicyzacja, diagnoza społeczna</i></p>	<p>– wymienia religie i wyznania występujące obecnie na świecie</p> <p>– omawia funkcje religii</p>	<p>religijność społeczeństwa polskiego z religijnością innych społeczeństw</p>	<p>– ocenia, jaki wkład w rozwój polskiej kultury wnieśli wyznawcy różnych religii</p>	<p>tendencja w ocenie kościoła na podstawie danych statystycznych</p>
	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>obrzędy, tradycja, zwyczaje, obrzędy przejścia, rytuały, obrzęd inicjacji, obrzezanie,</i></p>	<p>– wyjaśnia znaczenie obrzędów przejścia i wykazuje ich obecność w polskiej kulturze współczesnej</p>	<p>– wykazuje obecność tradycyjnej obrzędowości dorocznej w polskiej kulturze współczesnej</p> <p>– porównuje</p>	<p>– rozstrzyga, które obrzędy mają charakter świecki, a które religijny</p> <p>– charakteryzuje obrzędy przejścia z</p>	<p>– ocenia zasadność obchodzenia pewnych obrzędów we współczesnym społeczeństwie polskim</p>

	<p><i>święcenia kapłańskie, oczepiny, Taniec Słońca, komercjalizacja, rytuały chrześcijańskie, pogańskie, świeckie (laickie), postrzyżyny, sakrament pierwszej komunii, sakrament bierzmowania, ślub, wesele, swaty, oględziny, zaręczyny, zrękowiny, biała suknia, bramy weselne, rytuał powitania chlebem i solą, rozpleciny, oczepiny, pokładziny, obrzęd pogrzebowy, pasowanie na ucznia, studniówka, osiemnastka, składanie ślubowania przez nauczyciela, święta: Boże Narodzenie, Wielkanoc, Trzech Króli, Wigilia, Wielki</i></p>	<p>– omawia funkcje obrzędu</p>	<p>informacje historyczne na temat obrzędów z dzisiejszymi rozwiązaniami w Polsce</p>	<p>własnego życia</p>	<p>– wyszukuje ciekawe obrzędy z własnego środowiska i prezentuje je w klasie</p>
--	--	---------------------------------	---	-----------------------	---

	<p><i>Tydzień, śmingus - dyngus, topienie marzanny, dożynki, Mikołaj, andrzejki, karnawał, noc świętojańska, noc Kupały, sobótka, dëgòwanié, rezurekcja, etnolog</i></p>				
	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>pluralizm kulturowy, tolerancja, kontrkultura, kultura alternatywna, subkultura młodzieżowa, postawa etnocentryczna, deformacja, postawa relatywistyczna, akceptacja, tolerancja kulturowa, Happening Pomarańczowej Alternatywy</i></p>	<p>– przedstawia wybrane subkultury obecne w Polsce</p> <p>– odróżnia tolerancję od akceptacji, postawę etnocentryczną od relatywistycznej</p>	<p>– omawia kwestię deformacji w postrzeganiu innych kultur</p> <p>– charakteryzuje kontrkulturę i kulturę alternatywną</p>	<p>– analizuje mocne i słabe strony wizji rzeczywistości wybranych subkultur</p> <p>– ocenia znaczenie akceptacji i tolerancji dla życia społecznego</p>	<p>– uzasadnia własne stanowisko dotyczące odpowiedzi na pytanie:</p> <p>Czy we współczesnym świecie mamy do czynienia z deformacją w postrzeganiu innych kultur? na podstawie analizy tekstów źródłowych i wiedzy posiadanej wiedzy</p>

	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>liberalizm moralny, szacunek innych ludzi, Europejski Sondaż Społeczny, wartości kolektywistyczne, wartości indywidualistyczne</i></p>	<p>– wyjaśnia, jakie wartości są afirmowane w społeczeństwie polskim</p> <p>– przedstawia katalog wartości uznawanych w Polsce na podstawie wyników badań opinii publicznej</p>	<p>– omawia wspólność i różnorodność wartości afirmowanych w społeczeństwach europejskich, wykorzystując wyniki badań opinii publicznej</p>	<p>– analizuje cechy indywidualizmu i kolektywizmu w aspekcie psychospołecznym i instytucjonalnym</p> <p>– wykazuje zróżnicowanie psychokulturowe świata w aspekcie indywidualizmu i kolektywizmu</p>	<p>– uzasadnia zróżnicowanie psychokulturowe świata w aspekcie psychospołecznym i instytucjonalnym</p> <p>– ocenia, które wartości w największym stopniu przyczyniają się do dobrego funkcjonowania społeczeństwa</p>
	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>etyka, deklaracja helsińska, wiwisekcja, eutanazja, aborcja, in vitro, badania genetyczne, modyfikacja genetyczna, związki partnerskie, szczepienia ochronne, DNA,</i></p>	<p>– wie, jakie są spory światopoglądowe we współczesnym świecie</p> <p>– rozumie, dlaczego aborcja, <i>in vitro</i>, eutanazja, legalizacja związków partnerskich i klonowanie budzi wiele emocji</p>	<p>– na podstawie mapy porównuje sytuację par homoseksualnych w Polsce i na świecie</p> <p>– na podstawie danych statystycznych, określa, jaka część ludzi jest za uporczywą terapią</p>	<p>– prezentuje katalog wartości afirmowanych w społeczeństwie polskim i dokonuje jego analizy</p> <p>– analizuje rolę wartości w światopoglądzie</p>	<p>– rozważa argumenty stron sporów światopoglądowych na temat np. aborcji eutanazji, modyfikacji genetycznych, <i>in vitro</i> czy związków partnerskich</p>

	<i>klonowanie człowieka, homoseksualizm</i>				
28.Demokracja	<p>– wyjaśnia pojęcia: demokracja, demokracja ateńska, Zgromadzenie Ludowe (eklezja), republika, republika rzymska, senat, demokracja burżuazyjna, Izba Lordów, Izba Gmin, Deklaracja niepodległości Stanów Zjednoczonych, trójpodział władzy, Deklaracja praw człowieka i obywatela.</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: kworum, zgromadzenia centurialne i tribusowe, Habeas Corpus Act, Bill of Rights (Ustawa o prawach), Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki, prawa wyborcze, sufrażystki, Międzynarodowa Organizacja Pracy;</p> <p>– omawia proces kształtowania się demokracji w starożytnych Atenach.</p>	<p>– charakteryzuje główne fazy kształtowania się demokracji i upowszechniania praw wyborczych;</p> <p>– przedstawia zasady demokracji obowiązujące w republice rzymskiej;</p> <p>– wyjaśnia, jakie rozwiązania wprowadzone w Anglii, USA i we Francji świadczą o powstaniu w tych krajach demokracji.</p>	<p>– porównuje zasady funkcjonowania i uprawnienia zgromadzeń ludowych w Atenach i republice rzymskiej;</p> <p>– analizuje wpływ demokracji ateńskiej na współczesną demokrację.</p>	<p>– uzasadnia wpływ ustroju republiki rzymskiej na współczesną demokrację;</p> <p>– analizuje wpływ idei oświeceniowych na kształtowanie się współczesnej demokracji;</p> <p>– dokonuje analizy genezy praw kobiet.</p>
	– wyjaśnia pojęcia:	– wyjaśnia pojęcia:	– przedstawia polskie	– porównuje i	– analizuje, dlaczego

	<p>demokracja szlachecka, izba poselska, liberum veto, Sejm Wielki, Konstytucja 3 maja, Konstytucja Księstwa Warszawskiego, Konstytucja Królestwa Polskiego, mała konstytucja, Konstytucja marcowa, Konstytucja kwietniowa, Konstytucji RP.</p>	<p>przywilej cerekwicko-nieszawski, electio viritim, konstytucja nihil novi, artykuły henrykowskie, prerogatywy, dwuizbowy sejm walny, Statut organiczny, konstytucja oktrojowana, Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej;</p> <p>– przedstawia proces kształtowania się demokracji szlacheckiej.</p>	<p>tradycje demokratyczne na przykładzie podstawowych instytucji ustrojowych artykułów henrykowskich i Konstytucji marcowej;</p> <p>– wyjaśnia znaczenie Konstytucji 3 maja dla historii Polski;</p> <p>– charakteryzuje proces budowania demokracji w II RP.</p>	<p>argumentuje, czy demokracja szlachecka była lepszym ustrojem niż monarchia absolutna;</p> <p>– na podstawie źródła statystycznego: Zmiany systemu politycznego w Polsce w latach 1946–2010 wyjaśnia, z jakimi wydarzeniami należy wiązać wzrosty tendencji demokratycznych w Polsce.</p>	<p>po II wojnie światowej zmieniono ustrój Polski;</p> <p>– uzasadni, które z polskich konstytucji budziły wątpliwości co do ich demokratycznego charakteru.</p>
	<p>– wyjaśnia pojęcia: Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego (PKWN), Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej,</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: Krajowa Rada Narodowa (KRN), Rząd Tymczasowy Rzeczypospolitej Polskiej, dyktatura proletariatu, Związek</p>	<p>– przedstawia niedemokratyczny charakter polskich rozwiązań polityczno-ustrojowych z okresu tzw. Polski Ludowej (monizm, kierownicza</p>	<p>– charakteryzuje niedemokratyczny charakter rozwiązań polityczno-ustrojowych w Polsce pod rządami</p>	<p>– uzasadnia, że okres sprawowania władzy w Polsce przez komunistów był systemem fikcji ustrojowych;</p>

	<p>referendum 3x tak, mała konstytucja z 1947 r., Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, Zjednoczone Stronnictwo Ludowe (ZSL), Stronnictwo Demokratyczne (SD), Polska Rzeczpospolita Ludowa.</p>	<p>Młodzieży Polskiej (ZMP), zasada nomenklatury, nowelizacja konstytucji, monizm władzy;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał monizm władzy w Polsce Ludowej.</p>	<p>rola gremiów decyzyjnych PZPR, system fikcji ustrojowych).</p>	<p>komunistów;</p> <p>– na podstawie tekstu źródłowego: Ustrój Polski Ludowej rozstrzyga, czy zdaniem autora istnieje związek między okresem totalitarnym i autorytarnym PRL-u.</p>	<p>– analizuje kwestie różnorodności traktowania w pamięci społecznej okresu tzw. Polski Ludowej oraz jego rozliczenia na podstawie literatury.</p>
	<p>– wyjaśnia pojęcia: demokratyzacja, transformacja demokratyczna, zastąpienie, transformacja, przemieszczenie, interwencja, porozumienia sierpniowe, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”, stan</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: transformacja systemowa, Jesień Narodów, konsolidacja demokracji, model liniowy, model cykliczny, model dialektyczny, pierestrojka, głośność, dekomunizacja, polityka grubej kreski, Instytut</p>	<p>– przedstawia polską drogę do demokratyzacji kraju i ustala jej charakter;</p> <p>– przedstawia – na wybranych przykładach – różne modele demokratyzacji.</p>	<p>– porównuje różne modele dekomunizacji i lustracji oraz rozważa ich zasadność.</p>	<p>– analizuje, czy we współczesnej Polsce jest potrzebna dekomunizacja i lustracja;</p> <p>– rozważa, na ile polska demokratyzacja z przełomu lat 80. i 90. XX wieku miała charakter reformy, a na ile – rewolucji.</p>

	wojenny, Obrady Okrągłego Stołu.	Pamięci Narodowej, lustracja.			
	<p>– wyjaśnia pojęcia: demokracja, wartości demokracji, wolność, równość, sprawiedliwość, trójpodział władzy, system kooperacji, pluralizm;</p> <p>– przedstawia fundamentalne zasady demokracji.</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: suwerenność narodu, teoria umowy społecznej, zasada podziału i równowagi władz, konstytucjonalizm, zasada praworządności (państwa prawa), zasada poszanowania praw człowieka i praw mniejszości;</p> <p>– omawia różnice w interpretacji wolności;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega równość szans.</p>	<p>– charakteryzuje zasady ustrojowe zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (demokratycznego państwa prawnego, unitarnej formy państwa, zwierzchnictwa narodu, gwarancji praw i wolności jednostki, konstytucjonalizmu, podziału i równowagi władz, republikańskiej formy rządu, pluralizmu, decentralizacji, samorządności, społecznej gospodarki rynkowej).</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego zasadę konstytucjonalizmu możemy powiązać z zasadą praworządności;</p> <p>– charakteryzuje różne odmiany pluralizmu;</p> <p>– rozstrzyga, czy umowa społeczna może prowadzić do totalitaryzmu.</p>	<p>– analizuje sformułowania preambuły Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;</p> <p>– uzasadnia, dlaczego wolność, równość i sprawiedliwość są uznawane za podstawowe wartości demokracji;</p> <p>– analizuje kwestię pojmowania równości, wolności i sprawiedliwości w różnych nurtach myśli politycznej.</p>
	– wyjaśnia pojęcia:	– wyjaśnia pojęcia:	– charakteryzuje	– charakteryzuje – na	– omawia i analizuje

	<p>demokracja bezpośrednia, referendum, referendum lokalne, plebiscyt, inicjatywa ludowa, zgromadzenie ludowe, demokracja pośrednia, czynne prawo wyborcze, bierne prawo wyborcze.</p>	<p>weto ludowe (tzw. referendum abrogacyjne), abrogacyjny, inicjatywa obywatelska;</p> <p>– przedstawia specyfikę referendum ogólnokrajowego i rodzajów referendum lokalnych w Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>formy demokracji bezpośredniej;</p> <p>– wyjaśnia, jakie warunki muszą zostać spełnione, by referendum się odbyło oraz by jego wyniki były wiążące (w przypadku lokalnych – by było ważne).</p>	<p>wybranych przykładach – wpływ konsultacji publicznych na kształtowanie prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>przebieg demokratycznych wyborów;</p> <p>– przedstawia zalety i wady demokracji bezpośredniej i pośredniej na przykładzie referendum, inicjatywy ludowej i wyborów do organów przedstawicielskich.</p>
	<p>– wyjaśnia pojęcia: dyktatura większości, anarchia, biurokratyzacja władzy, korupcja, nepotyzm, autorytaryzm, totalitaryzm;</p> <p>– wymienia patologie życia</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: alienacja władzy, partykularyzm, klientelizm, autokratyzm;</p> <p>– przedstawia mechanizmy korupcji;</p> <p>– wymienia skutki</p>	<p>– rozpoznaje przejawy patologii życia publicznego i wykazuje ich negatywny wpływ na życie publiczne;</p> <p>– wykazuje znaczenie klientelizmu w sprawowaniu władzy na podstawie literatury.</p>	<p>– analizuje z wykorzystaniem materiałów medialnych i danych statystycznych różne przejawy zagrożeń dla funkcjonowania demokracji;</p> <p>– przeprowadza wywiad w formie</p>	<p>– uzasadnia, dlaczego podejmowanie decyzji przez większość obywateli może stanowić zagrożenie dla demokracji;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega destrukcyjny wpływ patologii władzy na życie</p>

	publicznego.	alienacji władzy.		ankiety, w którym ustala problemy związane z funkcjonowaniem szkoły nurtujące społeczność szkolną.	publiczne.
29.Polityka i ustroj RP	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia termin konstytucja; – wymienia rodzaje konstytucji; – zna procedurę zmiany konstytucji; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje konstytucji; – wyjaśnia szczególną moc prawną konstytucji; – podaje sposoby zmiany konstytucji; 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia na przykładach rodzaje konstytucji; – wyjaśnia szczególną treść i tryb uchwalania konstytucji; – charakteryzuje sposoby zmiany konstytucji; 	<ul style="list-style-type: none"> – przyporządkowuje rodzaje konstytucji do odpowiednich kryteriów podziału; – wyjaśnia szczególne znaczenia konstytucji; – wyjaśnia, na czym polegają poszczególne etapy tworzenia konstytucji; 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje procedurę zmian w Konstytucji RP; – ocenia znaczenie konstytucji; – porównuje Konstytucję RP z innymi konstytucjami;
	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia zasady ustroju RP; – charakteryzuje wybraną zasadę ustroju RP; 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje elementy materialne i formalne zasady demokratycznego państwa prawnego; – charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje elementy materialne i formalne zasady demokratycznego państwa prawnego; – wyjaśnia, w jaki 	<ul style="list-style-type: none"> – przyporządkowuje właściwe artykuły Konstytucji RP do zasad ustrojowych w Polsce; – porównuje 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, jak w Polsce są realizowane zasady ustroju RP; – analizuje Konstytucję RP pod kątem naczelných zasad

<p>– wymienia pośrednie i bezpośrednie formy realizacji zasady suwerenności narodu w Polsce;</p>	<p>poszczególne zasady ustroju RP;</p> <p>– omawia bezpośrednie i pośrednie formy realizacji zasady suwerenności narodu w Polsce;</p>	<p>sposób są realizowane poszczególne zasady ustroju RP;</p> <p>– przyporządkowuje poszczególne organy władzy w Polsce do odpowiednich elementów trójpodziału władzy;</p>	<p>konceptje sprawiedliwości społecznej z zapisami zawartymi w Konstytucji RP;</p>	<p>ustrojowych;</p> <p>– określa relacje pomiędzy klauzulami generalnymi a przepisami organizacyjno-proceduralnym;i</p>
<p>– wymienia kompetencje Sejmu i Senatu;</p> <p>– podaje, w jakich sytuacjach może dojść do skrócenia kadencji Sejmu;</p> <p>– zna skład liczbowy Sejmu i Senatu;</p>	<p>– charakteryzuje kompetencje Sejmu i Senatu;</p> <p>– wyjaśnia, w jakich sytuacjach może dojść do skrócenia kadencji Sejmu;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega zasada permanencji obrad obowiązująca w polskim parlamencie;</p>	<p>– rozpoznaje funkcje Sejmu i Senatu;</p> <p>– przedstawia zasady organizacji pracy Sejmu i Senatu;</p> <p>– omawia strukturę polskiego parlamentu;</p> <p>– wymienia uprawnienia Zgromadzenia Narodowego;</p>	<p>– odróżnia funkcje Sejmu i Senatu od funkcji Zgromadzenia Narodowego;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega system d’Hondta;</p> <p>– charakteryzuje obligatoryjne i fakultatywne przypadki skrócenia kadencji Sejmu;</p>	<p>– przedstawia i ocenia znaczenie obu izb oraz Zgromadzenia Narodowego w systemie władz Rzeczypospolitej Polskiej;</p> <p>– porównuje funkcje Sejmu i Senatu;</p> <p>- ocenia system d’Hondta;</p>
<p>– wyjaśnia terminy: kworum, vacatio legis, większości</p>	<p>– podaje przykłady stosowania poszczególnych</p>	<p>– przedstawia procedurę tworzenia prawa przez</p>	<p>– wyjaśnia różnice między procedurą uchwalania zwykłej</p>	<p>– analizuje poszczególne etapy procesu</p>

<p>zwykła, większość bezwzględna, większość kwalifikowana, większość ustawowa;</p> <p>– wymienia organy posiadające inicjatywę ustawodawczą;</p>	<p>rodzajów większości w polskim parlamencie;</p> <p>– charakteryzuje uprawnienia Prezydenta RP w procesie ustawodawczym;</p>	<p>parlament;</p> <p>– charakteryzuje szczególne procedury ustawodawcze;</p>	<p>ustawy i ustawy budżetowej;</p> <p>– porównuje tryb zwykły i pilny w procesie ustawodawczym;</p>	<p>ustawodawczego;</p> <p>– wyjaśnia różnice między szczególnymi procedurami ustawodawczymi;</p>
<p>– wymienia zasady wyboru prezydenta w Polsce;</p> <p>– wyjaśnia, czym są prerogatywa i kontrasygnata;</p> <p>– wymienia prezydentów III RP;</p>	<p>– określa główne kompetencje prezydenta;</p> <p>– podaje okoliczności, w których prezydent może być zawieszony lub usunięty z urzędu;</p> <p>– podaje rodzaj odpowiedzialności, jaką ponosi Prezydent RP;</p>	<p>– wyjaśnia poszczególne zasady wyborów prezydenckich w Polsce;</p> <p>– charakteryzuje odpowiedzialność, jaką ponosi Prezydent RP;</p> <p>– przedstawia kompetencje Prezydenta RP;</p>	<p>– wyjaśnia, jaką rolę w Polsce pełni głowa państwa;</p> <p>– charakteryzuje prezydentów Polski;</p> <p>– przyporządkowuje poszczególne kompetencje prezydenta do odpowiednich rodzajów uprawnień;</p>	<p>– charakteryzuje różnice między ordynacjami wyborów parlamentarnych i prezydenckich w Polsce;</p> <p>– analizuje pozycję Prezydenta RP w systemie władzy;</p> <p>– uzasadnia brak odpowiedzialności politycznej Prezydenta RP;</p>
<p>– wymienia premierów III RP;</p> <p>– wymienia rodzaje</p>	<p>– posługuje się terminami: wotum zaufania, konstruktywne</p>	<p>– przedstawia skład i organizację pracy Rady Ministrów;</p>	<p>– charakteryzuje zasady powoływania i odwoływania Rady Ministrów i jej</p>	<p>– analizuje procedurę powoływania Rady Ministrów;</p>

<p>odpowiedzialności Rady Ministrów;</p> <p>– charakteryzuje, na czym polegają trzy próby utworzenia rządu;</p>	<p>wotum nieufności, wotum nieufności, kontrasygnata, rząd większościowy, rząd mniejszościowy;</p> <p>– wyjaśnia, kiedy rząd ponosi odpowiedzialność konstytucyjną, a kiedy polityczną;</p> <p>– charakteryzuje stany nadzwyczajne w Polsce;</p>	<p>– wymienia uprawnienia Rady Ministrów;</p> <p>– charakteryzuje zasady obowiązujące w trakcie wprowadzania stanów nadzwyczajnych;</p> <p>– przedstawia procedurę wprowadzania stanów nadzwyczajnych;</p>	<p>poszczególnych członków;</p> <p>– omawia kompetencje Rady Ministrów;</p> <p>– wymienia zakazy i nakazy możliwe do wprowadzenia w czasie stanów nadzwyczajnych;</p>	<p>– ocenia skuteczność polityki prowadzonej przez Radę Ministrów;</p> <p>– porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych ze względu na możliwości działania;</p>
<p>– wymienia rodzaje administracji publicznej;</p> <p>– wyjaśnia, co rozumiemy pod pojęciem korpusu służby cywilnej;</p> <p>– wymienia kompetencje wojewody;</p>	<p>– charakteryzuje urząd ministra;</p> <p>– przedstawia uprawnienia wojewody;</p> <p>– wyjaśnia, w jakim celu istnieje administracja publiczna w państwie;</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polega procedura powoływania wojewody;</p> <p>– charakteryzuje zadania administracji zespolonej i niezespolonej;</p> <p>– określa wymogi stawiane przed kandydatem na</p>	<p>– przedstawia strukturę administracji publicznej;</p> <p>– odróżnia urzędy administracji rządowej od urzędów samorządowych;</p> <p>– analizuje strukturę korpusu służby</p>	<p>– ocenia funkcjonowanie służby cywilnej w Polsce;</p> <p>– rozpoznaje organy administracji zespolonej i niezespolonej;</p> <p>– uzasadnia konieczność funkcjonowania administracji</p>

		pracownika służby cywilnej;	cywilnej;	publicznej;
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia organy kontroli państwowej i ochrony prawa; – charakteryzuje wybrany organ kontroli i ochrony prawa; – podaje aktualnego Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka; 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia kompetencje NIK-u; – przedstawia uprawnienia i sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich; – wymienia Rzeczników Praw Obywatelskich i Praw Dziecka; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje organy kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce; – przedstawia formy kontroli realizowane przez NIK; – wymienia osoby podlegające oświadczeniu lustracyjnemu; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie zadania realizują organy kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce; – określa procedurę powoływania poszczególnych organów kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce; – opisuje procedurę lustracyjną i wskazuje kategorie osób, które jej podlegają; 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie NIK-u dla funkcjonowania instytucji publicznych; – wyjaśnia różnicę pomiędzy organami kontroli państwowej i ochrony prawa a innymi organami państwowymi; – ocenia efektywność działania poszczególnych organów kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce;
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia formy demokracji; przedstawicielskiej i bezpośredniej w gminie; – przedstawia 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia formy demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w gminie; – rozpoznaje, kiedy 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zasady, na jakich oparta jest działalność samorządu w Polsce; – przedstawia zadania i kompetencje 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje kompetencje organu wykonawczego w gminie; – odróżnia zadania własne gminy od 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje zasady tworzenia budżetu gminy; – uzasadnia konieczność funkcjonowania

	<p>rodzaje gmin; – opisuje instytucję referendum lokalnego;</p>	<p>na czele gminy stoi wójt, burmistrz, prezydent miasta; – wyjaśnia, czym jest dotacja, a czym subwencja;</p>	<p>samorządu gminnego; – wyjaśnia, na czym polega niezależność samorządu lokalnego;</p>	<p>zadań zleconych; – wyjaśnia, jakie są źródła dochodów samorządów;</p>	<p>organów pomocniczych w gminie; – ocenia wpływ mieszkańców gminy na jej funkcjonowanie;</p>
	<p>– wymienia formy demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w powiecie i województwie – przedstawia rodzaje powiatów – wymienia województwa</p>	<p>– omawia formy demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w powiecie i województwie; – wymienia miasta stołeczne poszczególnych województw; – przedstawia sposób powoływania organów samorządu terytorialnego;</p>	<p>– przedstawia strukturę samorządu terytorialnego w Polsce; – wyjaśnia różnice między powiatem grodzkim i ziemskim; – charakteryzuje organy odpowiedzialne za nadzór nad samorządem terytorialnym;</p>	<p>– charakteryzuje kompetencje samorządu powiatowego i wojewódzkiego; – odróżnia organy samorządowe w województwie od organów rządowych; – wyjaśnia w jaki sposób prowadzony jest nadzór nad samorządem;</p>	<p>– analizuje politykę rozwoju województwa; – ocenia wpływ mieszkańców powiatu i województwa na ich funkcjonowanie; – ocenia skuteczność funkcjonowania powiatu i województwa;</p>
30.Prawo	<p>– wymienia rodzaje prawa karnego; – charakteryzuje jeden z rodzajów</p>	<p>– charakteryzuje prawo karne; – wyjaśnia, czym są zbrodnia, występki,</p>	<p>– dokonuje klasyfikacji przestępstw; – wyjaśnia, na czym polega</p>	<p>– odróżnia zbrodnię od występku; – wyjaśnia różnice między</p>	<p>– uzasadnia, dlaczego określone osoby nie ponoszą odpowiedzialności</p>

	<p>prawa karnego; – charakteryzuje wybrane przestępstwo;</p>	<p>wykroczenie; – wymienia formy popełnienia przestępstw;</p>	<p>odpowiedzialność karna; – charakteryzuje wykroczenie;</p>	<p>przestępstwem a wykroczeniem; – charakteryzuje formy stadialne i zjawiskowe popełnienia przestępstw;</p>	<p>karnej; – charakteryzuje nauki pokrewne prawa karnego;</p>
	<p>– wymienia stadia procesu karnego; – wyjaśnia takie terminy, jak <i>oskarżyciel publiczny, oskarżyciel prywatny, oskarżony, pokrzywdzony, biegły sądowy, świadek koronny, świadek incognito</i>; – podaje przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego i prywatnego;</p>	<p>– charakteryzuje proces karny; – charakteryzuje zasady obowiązujące w procesie karnym; – wymienia rodzaje środków odwoławczych;</p>	<p>– charakteryzuje organy i strony uczestniczące w postępowaniu karnym; – przedstawia prawa przysługujące ofierze, oskarżonemu i świadkowi; – wyjaśnia, na czym polega postępowanie przygotowawcze;</p>	<p>– odróżnia śledztwo od dochodzenia; – wyjaśnia, w jaki sposób przebiega postępowanie jurysdykcyjne; – wyjaśnia rolę oskarżyciela posiłkowego; – charakteryzuje zasady wnoszenia apelacji i kasacji w sprawach karnych;</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób napisać zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa; – wyjaśnia, na czym polega postępowanie wykonawczo-likwidacyjne; – analizuje etapy procesu karnego;</p>
	<p>– wymienia kary i środki karne obowiązujące w polskim prawie – charakteryzuje wybraną karę i środek karny – wymienia funkcje</p>	<p>– charakteryzuje kary i środki karne obowiązujące w polskim prawie – wyjaśnia czym jest prewencja, represja, kompensacja – charakteryzuje</p>	<p>– rozróżnia rodzaje sankcji; – charakteryzuje środki zapobiegawcze; – stosuje terminy: <i>sankcja, kara, środek karny, środek zapobiegawczy,</i></p>	<p>– odróżnia amnestię od abolicji; – charakteryzuje rodzaje zakładów karnych; – wyjaśnia, w jakim celu funkcjonuje Krajowy Rejestr</p>	<p>– uzasadnia traktowanie kary jako odpłaty lub jako sposobu resocjalizacji; – wyjaśnia wpływ polityki państwa na politykę karną; – analizuje argumenty</p>

	kar	funkcje kar	<i>prewencja, represja, kompensacja;</i>	Karny;	za stosowaniem i przeciw stosowaniu kary śmierci;
	– wymienia podstawowe pojęcia związane z prawem cywilnym; – wyjaśnia, czym jest prawo cywilne materialne; – wymienia rodzaje prawa cywilnego;	– wyjaśnia pojęcia związane z prawem cywilnym; – wymienia zasady prawa cywilnego; – charakteryzuje rodzaje prawa cywilnego;	– rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne; – charakteryzuje zasady prawa cywilnego; – wymienia rodzaje prawa rzeczowego;	– charakteryzuje rodzaje prawa rzeczowego; – wyjaśnia, na czym polega różnica między zdolnością prawną a zdolnością do czynności prawnych; – wyjaśnia, na czym polega różnica między odpowiedzialnością kontraktową a odpowiedzialnością deliktową;	– stosuje w analizie przypadku pojęcia i zasady prawa cywilnego; – interpretuje kazus prawny; – analizuje umowy pod kątem ich zgodności z prawem cywilnym;
	– wymienia podstawowe zasady postępowania cywilnego; – definiuje podstawowe pojęcia związane z prawem cywilnym takie jak pozwany, powód, pozew; – wymienia prawa stron procesu cywilnego;	– charakteryzuje podstawowe zasady postępowania cywilnego; – wymienia braki formalne pism procesowych; – charakteryzuje prawa stron procesu cywilnego;	– charakteryzuje rodzaje postępowań cywilnych – przedstawia rodzaje odwołań w postępowaniu cywilnym; – wyjaśnia czym się różni postępowanie polubowne od pozostałych postępowań cywilnych;	– wyjaśnia, w jaki sposób zaskarżyć orzeczenia sądowe; – porównuje postępowanie procesowe z nieprocesowym; – wyjaśnia, co powinna zawierać apelacja;	– uzasadnia, do jakich instytucji i osób można się zwrócić o pomoc prawną w konkretnych sytuacjach; – wyjaśnia zasady pisania pozwu; – analizuje pisma procesowe pod względem formalnym;
	– wymienia	– charakteryzuje	– wyjaśnia, w jakich	– wyjaśnia różnice	– analizuje

	<p>przeszkody w zawarciu małżeństwa; – charakteryzuje prawa i obowiązki małżonków; – podaje elementy stanowiące majątek osobisty małżonków;</p>	<p>zasady zawierania związku małżeńskiego; – wyjaśnia, na czym polega wspólnota majątkowa; – charakteryzuje rodzaje umownej wspólności majątkowej;</p>	<p>przypadkach można unieważnić małżeństwo; – charakteryzuje prawa i obowiązki rodziców; – wyjaśnia, na czym polega władza rodzicielska oraz jakie prawa i obowiązki mają dzieci;</p>	<p>między ustawową i umowną wspólnotą majątkową; – wyjaśnia, czym się różni separacja od rozwodu; – wyjaśnia aspekty prawne macierzyństwa i ojcostwa;</p>	<p>małżeństwo jako instytucję prawną; – ocenia politykę prorodzinną państwa; – wyjaśnia przyczyny stosowania polityki prorodzinnej przez państwo;</p>
	<p>– podaje przypadki, kiedy dochodzi do zawieszenia, ograniczenia lub pozbawienia władzy rodzicielskiej; – wskazuje osoby objęte obowiązkiem alimentacyjnym; – charakteryzuje przebieg wybranego postępowania w sprawach rodzinnych;</p>	<p>– charakteryzuje przebieg postępowania rozwodowego; – charakteryzuje przebieg postępowania alimentacyjnego; – wyjaśnia, na czym polega mediacja rodzinna;</p>	<p>– charakteryzuje zasady postępowania alimentacyjnego; – charakteryzuje zasady postępowania rozwodowego; – wyjaśnia, gdzie szukać pomocy w sprawach rodzinnych;</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polega zawieszenie, ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej; – przedstawia typy mediatorów w sprawach rodzinnych; – wymienia korzyści wynikające z oddania sprawy do mediacji rodzinnych;</p>	<p>– uzasadnia korzyści wynikające z oddania sprawy do mediacji rodzinnych; – uzasadnia znaczenie orzeczenia o winie w postępowaniu rozwodowym; – analizuje sytuację dziecka w przypadku orzeczenia rozwodu;</p>
	<p>– wymienia podstawowe pojęcia związane z prawem administracyjnym; – podaje przykłady organów administracji publicznej;</p>	<p>– wyjaśnia podstawowe pojęcia związane z prawem administracyjnym; – charakteryzuje prawo administracyjne; – charakteryzuje</p>	<p>– charakteryzuje działy prawa administracyjnego; – klasyfikuje organy administracji publicznej w Polsce; – charakteryzuje wady aktów prawnych;</p>	<p>– rozpoznaje rodzaje prawa administracyjnego; – odróżnia akty administracyjne od innego rodzaju dokumentów; – charakteryzuje</p>	<p>– wyjaśnia zasady napisania odwołania od decyzji administracyjnych; – analizuje akt administracyjny pod kątem jego ważności;</p>

	– wymienia rodzaje aktów administracyjnych;	rodzaje decyzji administracyjnych;		formy aktów administracyjnych;	
	– wymienia zasady postępowania administracyjnego; – wymienia strony postępowania administracyjnego; – charakteryzuje wybraną zasadę postępowania administracyjnego;	– charakteryzuje zasady postępowania administracyjnego; – wyjaśnia prawa stron postępowania administracyjnego; – wymienia sprawy rozpatrywane przez sądy administracyjne;	– charakteryzuje przebieg postępowania administracyjnego; – wymienia przykładowe administracyjne organy odwoławcze; – wyjaśnia rolę organizacji społecznych w postępowaniu administracyjnym;	– wyjaśnia, na czym polega procedura administracyjna; – charakteryzuje sądowe postępowanie administracyjne; – charakteryzuje zasady wnoszenia środków odwoławczych w sprawach administracyjnych;	– porównuje decyzję z postanowieniem administracyjnym; – analizuje procedury odwoławcze przed organami administracyjnymi;

1. Ocenę wyższą otrzymuje uczeń spełniający łącznie wymagania edukacyjne określone dla ocen niższych np. ocenę dobrą otrzymuje uczeń spełniający wymagania edukacyjne na oceną dopuszczającą, dostateczną oraz dobrą.
2. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań na poszczególne pozytywne oceny.
3. W przypadku nie zrealizowania tematów lekcji (zagadnień) w I okresie będą one realizowane po klasyfikacji śródrocznej. W tym przypadku obowiązują również wymagania edukacyjne dla tych tematów (zagadnień).